

MINU SÕBER JA KOLLEEG PROFESSOR DR MATTI RAUDJÄRV^{1 2}

1989. aasta sügisel külastas professor dr Matti Raudjärv Tallinna Tehnikaülikooli ülesandel Kieli Rakendusülikooli majandusteaduskonna dekaani³, et sõlmida esimesed kontaktid mõlema kõrgkooli vahel. Mind kutsuti dekaani kabinetti, et osaleksin selles kõneluses, kuna olin minevikus omandanud kogemusi rahvusvaheliste⁴ majandusteaduse alaste mõttevahetustega tänu seminaridele – ning mõnikord ka blokk-loengutele.

---

¹ Käesoleva, Manfred O. E. Henniesi artikli allviited, on kirjutatud Matti Raudjärv (M. R.).

² Oktoobris-novembris 2019 täitub Matti Raudjärv'el 30 aastat esimesest kolmekuulisest välislihetusest nn lääneriikidesse (1989) ning esimestest aktiivsetest ja viljakatest tööalastest suhtlemistest-koostööst eeskätt Saksamaa LV ülikoolidega (Kieli Ülikool, Kieli Rakendusülikool, Kieli Maailmamajanduse Instituut, Frankfurti /Main/ Ülikool) ja teiste institutsioonidega (Kieli Kaubandus-Tööstuskoda, Hamburg-Albenas asuv piimatoodetega tegelev hulgimüügifirma, Husumi omavalitsus jmt). Aluseks olid Kieli Ülikooli ja Frankfurti (Main) Ülikooli professorite kutsed (professor dr Gerhard Prosi ja professor dr Rudolf Gumbel) ning Saksamaa LV DAADI tähepanuvääriline (võrreldes meie palkadega) stipendium. Sel ajal, novembris 1989, oli ka minu esimene tutvumine Kieli Rakendusülikooli majandusteaduskonna dekaani, professori Dieter W. P. Kaerger'i ja pea kõigi teiste professoritega (olin nende jaoks vist esimene külalisprofessor Eestist – Nõukogude Liidust) ning sellele järgnenud pikk (ca paar tundi) ja sisukas kohtumine-vestlus professor dr Manfred O. E. Hennies'iga. Novembris 1989 pidasin ma Kieli Ülikooli majanduspoliitika instituudi sõbralikele-asjalikele, kuid nõudlikele kolleegidele (Kieli Ülikool oli minu elu esimene ametlik stažeerimise koht) ka oma elu esimese saksakeelse loengu Eestist ja tema majandusest (ilmselt läks see korda, sest mulle saabus hiljem rahatšekk päris kopsaka summaga saksa markades /DM/).

³ Eelnevalt oli külaskäik ja vestlus ka rektoraadis, kus osalesid rektor professor Udo Lampe, prorektorid ja välissuhete osakonna juhataja. Pärast vestlust, küsimusi ja vastuseid ning mõttearendusi rektoraadis tehti otsus: Eesti, TTÜ ettepanek on hea, huvitav ja vastuvõetav; koheselt võttis rektor telefonitsi ühenduse dekaaniga – vesteldi, soovitati ning lepitati vastastikuselt sobivaks ajaks kokku minu ja teaduskonna professorite kohtumine. Koostöö oli otsustatud – see oli mulle suur rõõm, mida me hiljem ka Janno Reiljan'iga koos tähistasime. Olime sel ajal ju mõlemad Jannoga Kieli Ülikoolis stažeerimas ning elasime ülikooli samas hotellis Kieli fjordi ääres (meil mõlemal oli omaette hea elamine vaatatega merele ja Kieli idakaldale). Pärast Manfred'iga tutvumist oli meil saksa kolleegist paljudes küsimustes /sh erialase kirjanduse soovitusel, elukorraldus, transport poest toiduostudel jms/, palju sõbralikku abi! (muuhulgas: pärast paariaastast koostööd pakkus rektor professor Udo Lampe ühel tema poolt kutsutud ühisel lõunasöögil Matti Raudjärv'ele Kieli Rakendusülikoolis tööd professorina. Paraku pidin suurepärasest ettepanekust loobuma ja viisakalt keelduma, sest pidasin oluliseks oma stažeerimiskogemusi esmalt Eestis rakendada! Professor Lampe mõistis mind ja oli ausa vastuse eest tänulik! Ma ei kahetse seda otsust ja usun, et minust on Eestimaal rohkem kasu olnud! Kuigi ka Saksamaal professorina töötada oleks päris huvitav ja arendav olnud.)

⁴ Siinjuures on heameel märkida, et enne tööd professorina ülikoolides töötas Manfred O. E. Hennies ligi 10 aastat Saksa Autotööstuse Liidus, olles juhatause liige ning väga olulise osakonna – plaanimise, tooraine ja rahvusvaheliste suhete osakonna juhataja.

Muide – Manfred on ka amatöörlendur! Olen tema juhitud neljakohalisel lennukil, koos oma tütre Mari-Liisiga 90ndate aastate suvel tuntud Kieli nädala ajal Schleswig-Holsteini liidumaa kohal paar tundi tiirelnud. Täna Manfred enam ei lenda, tema lennulisents on peatatud (ise ütleb – vanus, ja pole juba hulk aastaid lennanud; kehtiv litsents eeldab ka pidavat lendamist /normikohased lennutunnid aastas/).

Selle esimese ühise vestluse käigus tekkis mul üsna pea mulje, et Matti Raudjärvi pole mitte üksnes väga sümpaatne, vaid eelkõige ka kutsealal ülimalt pädev kolleeg. Seda tunnetasid hiljem ka minu üliõpilased, kui ma ikka ja jälle jätsin oma loengute raames ühe või teise tunni omal vastutusel Matti Raudjärvi hooleks ning kui üliõpilased kirjeldasid mulle hiljem oma muljeid Eestist saabunud külalisest. Ka seminaridel, millel ta osales, äratas ta diskussioonide käigus tähelepanu tänu oma huvitavatele etteastetele.

Hea erialane kooskõla ajendas Matti Raudjärvi, olles igal aastal Eestis toimuvate konverentside seeria „Eesti majanduspoliitilised väitlused“ algatajaks, kutsuma mind 2001. aastal kaaskorraldajate ringi. Sestpeale kirjutame me mõlemad sissejuhatavaid eessõnu, mis on mõeldud ettepanekutena konverentsidele. Alates 2011. aastast ilmub see ajakirjade seeria kaks korda aastas, kõigepealt enne vastavat konverentsi juunis ja seejärel veelkord, järgmise numbrina, sama aasta sügisel.

Mattile olen ma tänu võlgu tutvuste – ja mõnel erilisel juhul sõprussuhete loomise eest – paljude eestlastega, keda ma ei suudagi kõiki nimepidi üles lugeda, ilma et tekiks oht, et ma ühe või teise võiksin jätta nimetamata. Eestist on tänu Matti Raudjärvi’le saanud minu teine kodumaa.

Rohkearvulised, majandussündmusi saatvad mõtted ajakirjade seeria eessõnad ajendasid meid, juhul kui seejuures oli tegemist puhtalt majandusteamadega, avaldama need kokkuvõtliku raamatuna „Internationale Gespräche über Wirtschaftspolitik im Rahmen einer Konferenzreihe in Estland“ („Rahvusvahelised majanduspoliitilised väitlused konverentside sarja raames Eestis“) (väljaandja ja kirjastus: BoD – Books on Demand, Norderstedt/Germany, ISBN 978-3-7448-0889-7).

Kui tihedad meie kutsealased suhted ka ei oleks, on meie inimlikud ja perekondlikud suhted veelgi tihedamad! Mattist on saanud teatud mõttes minu vend; tema vanemad on minu jaoks otsekui ema ja isa. Iga kord, kui ma oma teisele kodumaale Eestisse tulen ja kui ema mind pisarsilmil embab, tunnen ma end Raudjärvi’ede perekonna liikmena. Pärast seda, kui ma 1990. aastal esimest-teist korda Eestis viibisin⁵ ja veel Tallinna

---

⁵ Esimest korda külastas Manfred Eestit ja TTÜ majandusteaduskonda 1990. aasta oktoobris Kieli Rakendusülikooli professorite ja üliõpilaste delegatsiooni koosseisus (14 inimest /neli üliõpilast ja kümme professorit/, eesotsas dekaan professor Dieter Kaerger’i ja prodekaan professor Jens Bodendiek’iga). Delegatsioon oli nii TTÜ kui Tallinna Linnavalitsuse külaline. Lisaks tööalastele läbirääkimistele TTÜs tutvuti nii Tallinna linna kui Lahemaaga ning linnavalitsuse poolt pakutud eesti saunakultuuriga linnavalitsuse residentsis Tallinnas, Säreava alleel. Kokku on Manfred (sageli koos abikaasa Monikaga) Eestit rohkem kui 30 korral külastanud.

Tehnikaülikooli külaliskorteris ööbisin,^{6 7} on Kose tee 79⁸ tänaseks minu ja minu abikaasa Monika jaoks teiseks koduks saanud. Ja alati, kui me uuesti tagasiteele peame asumaa, siis nutame me koos emaga kibedaid pisaraid. Ka isa suudab siis pisaratele vaevu vastu panna.

Soovin oma kõige lähedasemale sõbrale ja hinnatud kolleegile, professor dr Matti Raudjärvele, kogu südamest tervist ja jätkuvat edu tulevikus!

Aprill, 2019

Warder (Kieli lähistel), Saksamaa LV

[Tallinn-Merivälja,⁹ Eesti-Estland-Estonia]

Prof dr Manfred O. E. Hennies

PS:

M.R.: ajavahemikule 4.-11. juuni 2019 on Matti Raudjärv'el koos ema Salme'ga külaskäik Saksamaale kavandatud – Warder'isse (Monika-Manfredi külalislahkesse kodusse), Hamburgi, Kieli ja mujale. See reis toimub Manfredi-Monika kutsel ning ema soovil pärast abikaasa Arvedi kaotust.

---

⁶ TTÜ külaliskorteris Mustamäel elas Manfred O. E. Hennies veebruaris 1991 (siis viibis ta teist korda Eestis), kuna ta majandusteaduskonna üliõpilastele mitme nädala jooksul mahuka makromajanduse ja eriti majanduspoliitika alase loengutsükli pidas (töö toimus tõlgi vahendusel – tõlk: Kersti Kittus /tänapäevaks kahjuks juba manalas/) ning seejärel koos Matti Raudjärv'ega eesti üliõpilasi eksamineeris. See oli pea esimene kord kui Lääne professor pikalt meie üliõpilastele loenguid pidas ja seejärel neid eksamineeris. Huvi nii meie üliõpilaste kui õppejõudude poolt oli väga suur.

⁷ Viimati külastas Manfred koos abikaasa Monika'ga Eestit oktoobris 2016. Lisaks kõigele teistele sündmustele ja ringreisile Eestis, osalesid mõlemad 8.10.2016 Tartus, emeritprofessor Janno Reiljan'ile pühendatud teaduskonverentsil (8. oktoober oli just Janno sünnipäev – 65) Tartu Ülikooli Johan Skytte poliitikauuringute instituudi ruumes Toomel ning konverentsile järgnenud pidulikult jätkusündmusel TÜ Ajaloomuuseumi Valges saalis (samuti Toomel).

Halvenenud tervise tõttu ei osalenud Manfred meie iga-aastasel rahvusvahelisel majanduspoliitika-alasel teaduskonverentsil Jänedal 2017. aastal, operatsiooni tõttu ei osalenud ta ka aastatel 2018 ja 2019. Loodame parimat aastal 2020!

⁸ Perekond Raudjärv'ede elukoht Tallinnas, Pirita-Kosel.

⁹ Professor dr Manfred O. E. Henniesi saksa keelsest originaaltekstist „Mein Freund und Kollege Professor Dr. Matti Raudjärv“ tõlkinud Toomas Metsis (M. R. – Toomas Metsis on hulk aastaid olnud tõlk meie rahvusvahelistel majanduspoliitika teaduskonverentsidel Jänedal ning tõlkinud paljud artiklid eesti keelest saksa keelde /või vastupidi/ meie ajakirja jaoks).

Hr Toomas Metsis on töötanud palju aastaid vabakutselise tõlgina.

Selle reisiga seoses on Matti Raudjärve'el heameel ka mõningaid soovitusi ja tähelepanu juhtimisi Manfredi käest kuulda¹⁰, kuna Mercedes-Benz (MB) Eesti Klubi liikmena on tal võimalus 25.-28. septembril 2019 Saksamaa LV suurfirmat, üleilmselt tuntud autode tootjat Daimler AG-d külastada¹¹ (MB Sindelfingeni tehas; MB Classic Center; MB Muuseum Stuttgartis; MB Unimogi muuseum; Sinsheimi Tehnikamuuseum; MB restauraatorfirma: KINELE Automobile). Need soovitud oleksid kindlasti huvitavad ka teistele reisile tulevatele klubiliikmetele (30 inimest).

Paraku ei saa Manfred täna veel Eestit külastada, kuna kevadel 2018 tehti talle raske puusaoperatsioon, millest paranemine on kahjuks väga aeglane (Manfred saab käesoleva aasta 10. septembril juba 81-aastaseks!). Aga kindlasti Manfred paraneb ja tuleb jälle koos Monikaga Eestimaale (kuhu nad on alati oodatud!), et oma sõpru ja tuttavaid külastada!

Eestimaal, tema inimesed, kultuur ning loodus on Manfredile ja Monikale alati meeldinud! Tere tulemast!¹²

---

¹⁰ Tänu tööle Autotööstuse Liidus oli ja on Manfred hästi kursis ka Mercedes-Benz (MB) tegevustega, sest tema kauane hea sõber Theo (kellega ta tihedalt lävis) töötas aastakümneid kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistina (kuni pensionile minekuni), just MB-firmas.

¹¹ Hea võrdlus 1977. aastal Matti Raudjärve poolt enam kui nädalasele külastusele Nõukogude Liidu „Žiguli-Lada“ autotehasesse Togliattis (sh osalemine üleliidulisel teaduslik-praktilisel konverentsil Eesti delegatsiooni koosseisus). Külastuste vahe on küll 42 aastat ja erinevad olukorrad, kuid mingi võrdluse saab ikkagi!

¹² Kui Manfred ja Monika viimati Eestit külastasid (oktoober 2016), sõitsid nad Eestisse Saksamaalt, Taani ja Rootsi kaudu ning tegid ringsõidu Eestis oma beeži MB-ga, lahkusid aga lennukiga Tallinnast-Hamburgi.

Samuti toimis Manfred ka 24 aastat varem, septembris 1992, kui ta koos tütre Bettina'ga oma pastellhalli MB-ga Eestisse sõitis, TTÜs ja mujal (sh büroos Mainor) rida loenguid pidas. Pärast loenguid külastasime kõik koos Saaremaad, mille järel esmalt Bettina ära lendas ja ca nädal hiljem (kuna külastasime koos minu tütre Mari-Liis'iga Lahemaad ja teisi looduskauneid kohti), ka Manfred oma kodumaale tagasi lendas!

Järgmine Eesti külastus on kindlasti sobivam lennukiga – kiiremini ja füüsiliselt kergem!

Saksamaalt Eestisse läbi Taani, Rootsi ja ka Soome on autoga igati tore sõita-reisida (campingute suurepärasest suvemajades ööbida /mõnikord ka telkida – minu pikaajaline mõnus kogemus suviti ka Eestis! ning ümbruskonda, loodust ja asulaid-linnu uudistades; lisaks ülemeresõidud suurte ja mugavate parvlaevadega).

Olen seda korduvalt kogunud, näiteks:

- juulis 1995 ja oktoobris 1995 militaar-roheliste VW-Transporteritega (ostetud – endised, vähesõitnud Bundeswehri meditsiiniteenistuse mikro bussid); ka siin oli palju logistilist abi nii Manfred'ilt kui tema tänaseks, paraku meie hulgast varalahkunud healt kolleegilt Toni Schulz'ilt (Toni osales samuti meie esimestel konverentsidel ning avaldas artikleid meie tollases kogumikus);
- augustis 1998 pastellhalli MB-ga;
- mais 2004 tumepunase MB-ga.

Kõik need nn tagasireisid on olnud seotud minu stažeerimistega Kieli ülikoolides ja teadusasutustes- raamatukogudes (lisaks ka pea kõik viibimised teistes Saksamaa ülikoolides) ning loomulikult ka Manfred'iga (tema ja Monika kaunis kodus Warderis olin ma nädalavahetustel sage külaline /puhates-diskuteerides, ka kohalikus seltsielus osaledes – külapeod, laadad ja muud kooskäimised/):

- Schleswig-Holsteini liidumaaga tutvumine – nii maal, merel kui õhus!
(Kiel, Kieli fjord, Laboe, Nortorf, Rendsburg, Schilksee /Olümpiakeskus/-Strande, Sylti vald /Põhjameri-Wattenmeer/ jt);
- tähtpäevad, majandusalased sündmused-kohtumised-ettekanded Kieli Kaubandus-Tööstuskojas;
- paljud kultuuri- ja loodussündmused (Berlin, Hamburg, Helgoland saar, Frankfurt /Main/, Greifswald, Kiel, Kieli laht /Kieli nädalal ülikooli jahiga merel/, Lübeck, München, Sylti vald /Põhjameri-Wattenmeer/, Taunus jt);
- Warderi külastorani bowling-klubis võistlused-mängud ja diskussioonid jms;
- Manfredi ja Monika sugulaste ning kolleegide külastused;
- suviste maasika- ja vaarikakasvanduste külastamised, kohapeal maitsete nautimine ja kaasaostmine;
- Põhja-Saksamaa põllusaakide lõikustraditsioon „Grüne Kohl“ /roheline kapsas! – külainimeste-külaliste ühine pidulik õhtusöök külastoranis lihasaaduste ja rohke rohelise kapsaga, lisaks õlu ja vein; kõrvaltegevuseks seltskondlikud mõttemängud ning viktoriinid (auhinnad kõigile osalejatele); „Grüne Kohl“ toimub tavaliselt novembri viimasel reedel;
- Jõuluuag /sh erinevad küla- ja linnalaadad koos lõbusa meluga/ ning mõnusad ja hoogsad sünnipäevad (sh Manfred – 60 ja *Rock'n'roll*; Toni – 60 ja Strande).

Kõige selle üle võib vaid rõõmus ja tänulik olla!

Siinjuures tänud Monika'le ja Manfred'ile ning nende lähedastele, aga kõigile nendele toredatele inimestele, kellega olen Saksamaal 30 aasta jooksul kohtunud ja suhelnud!

Head tervist, edu ja õnne kõigile!